

HILA
BLUM

Cum să-ți iubești
ficia

Traducere din limba ebraică de
Monica Pruteanu

Prima dată când mi-am văzut nepoatele stăteam de cealaltă parte a străzii, fără să îndrăznesc să mă apropii. În suburbii, printre ferestrele mari și mici ale orașului Groningen, mă rușinam de ușurința cu care obțineam ce voiam, aproape înspăimântată de cât de ușor cădeau ele pradă privirii mele. Dar și eu eram fără apărare. Dacă s-ar fi întors doar un pic, m-ar fi văzut acolo.

Însă fetele nu erau preocupate de ce se întâmplă afară. Erau prinse în lumea lor, în grijile lor mărunte; fete cu părul auriu și fin, răsfirându-se ca nisipul printre degete. Stăteau singure în salon, mult prea aproape de mine. Dar dacă m-aș fi întrebat, nu aș fi putut să explic de ce mă aflu acolo. Am plecat.

Am așteptat să se lase întunericul și să se aprindă luminile. De această dată m-am apropiat mai mult de casă și, după câteva momente de ezitare, am traversat strada. Aproape că m-am lovit de fereastră. Eram atât de uimită de simplitatea cu care se mișcau cu toții acum. Nu așa mi-o aminteam pe fiica mea, iar intensitatea acelei clipe mă copleșea. I-am șoptit numele de câteva ori cât să mă adun.

— Leah, Leah.

Am stat doar câteva minute. Fiicele lui Leah, Lotte și Sanne, stăteau lângă masă, mișcându-se fără încetare, trecând de colo-colo prin lumina galbenă a casei. Johan, soțul ei, stătea în picioare în bucătărie, cu spatele la mine, și ajuta la pregătirea cinei. Leah s-a dus în altă cameră, trecând

prin dreptul ferestrelor, dispărând și apărând apoi din nou în altă încăpere, sărind parcă printre realități, trecând parcă prin pereți. Șemineul din salon era stins, dar părea că încălzește întreaga casă. Și peste tot erau cărți, chiar și în bucătărie. Era o casă ca o inimă bună, în care totul era menit să amintească de puritatea materiei prime, de lemnul arborilor din pădure, de moliciunea norilor de pe cer. Și, fiindcă mă uitasem la fiica mea și la familia ei fără știrea lor, pericolul mă amenința și pe mine, goliciunea vieții lor luminându-mi ochii cu strălucirea ei primejdioasă.

Cu mulți ani în urmă, am citit într-o carte despre o femeie necunoscută. Era din Dublin și avea unsprezece frați și surori, iar când a împlinit optsprezece ani, s-a măritat și a născut două fete. Fetele ei nu *merseseră niciodată singure pe stradă. N-au dormit niciodată în același pat.* Femeia nu povestea prea mult despre fetele ei, dar am înțeles ce a vrut să spună — le-a iubit, dar în același timp nu a știut să le iubească. Aceasta este problema iubirii, că a încercat.

Femeia, soțul și fiicele lor se duseseră într-o vacanță, cu mașina, într-o călătorie de familie. Începuse o ceartă prostească, iar când femeia s-a uitat în oglinda mașinii, a văzut-o în spate pe fiica ei mai mare cum rămăsese cu gura căscată. Părea că gura fiicei se afundase în chipul ei și *a avut presimțirea unui lucru teribil care ar fi putut să-i schimonosească chipul.* Cu aceste cuvinte. *Ceva ce ar fi putut să-i amărasească frumusețea, povestea ea, mai devreme sau mai târziu, poate chiar înainte să crească.* Iar femeia a spus în inima ei, *trebuie să mă îngrijesc să fie fericită.*

Când am citit despre ea, eu însămi aveam o fetiță mică. Leah. Avea poate un an și jumătate și era vioaie, vorbăreață și gălăgioasă. Pentru ea și pentru urechile tatălui ei, o numisem *Corn de ceață.* Meir și cu mine ne întorceam tot timpul după Cornul nostru de ceață. I-am pus zeci de nume, îmi era dor de ea în fiecare clipă în care lucram la studio și când ne revedeam o strângeam tare în brațe. O iubeam pe

fiica mea cu ușurință, iar tatăl ei era și el îndrăgostit de ea. În fiecare seară, după ce adormea, vorbeam despre ea și o lăudam unul celuilalt. I-am dat tot ce îmi lipsise și chiar mai mult, iar fetița mă iubea și ea.

Fiecare lucru legat de bebeluș — saliva care i se scurgea pe bărbie, pe gât, pe nasturii cămășilor, scutecele pline de urină, puroiul infecțiilor de la ochi și orice era în nasul ei — fiecare lucru legat de Leah era bun pentru mine. Uneori, când mă uitam la ea sau îi simțeam mirosul, gura mi se umplea de salivă și simțeam cum aș vrea să-mi înfig dinții în ea.

— O să te mănânc, îi spuneam, o să te mănânc cu totul.

Și Leah râdea. O gândeam ca să aud râsul acela zgomotos, iar dacă oamenii din jurul nostru se opreau să se uite la noi, nu mă rușinam deloc, ba dimpotrivă.

Când a împlinit patru ani, mi-am dorit un alt copil. I-am spus lui Meir:

— Imaginează-ți două Leah.

Cred că am folosit chiar aceste cuvinte, dar nu a fost de acord nici atunci și nici mai târziu. Luni de zile am fost supărată pe el și, în cele din urmă, totul a fost uitat. Meir avea cincizeci de ani, ne-am mutat într-un apartament spațios, ne-am găsit locurile noastre de muncă stabile, am dormit bine noaptea, iar Leah a avut patru ani, și apoi cinci, și apoi șase. Nimic nu ne lipsea și Leah a crescut.

Yohai, fratele mai mic al lui Meir, a devenit tată mai târziu în viață, la fel ca Meir, și îmi povestește despre fiica lui. Când ea avea șapte ani, Yohai s-a despărțit de soție, iar acum, fiica lui are opt ani, și oricând o pune în pat și o sărută pe frunte și strânge pătura în jurul ei, deja îi simte lipsa. În fiecare moment fiica lui e și nu e acolo și chiar el însuși rămâne prins între ce a fost și ce va fi, întotdeauna îngrijorat. Am stat de vorbă într-o cafenea din centrul orașului. Până la moartea lui Meir, nu vorbiserăm niciodată cu adevărat, întotdeauna existând parcă o reținere între mine și Yohai. Când m-am întors acasă, pe seară, mă simțeam cuprinsă de neliniște. Am citit într-o carte despre o femeie, nu cea din Irlanda cu fiicele ei care nu mergeau singure pe stradă, ci alta, din Franța, a cărei fiică petrecuse doi ani în închisoare în tinerețea ei. Fiica scrisese în jurnal că nu are nicio îndoială că mama ei o iubește, *poate chiar prea mult, dar mai mult dintr-un sentiment matern decât din afecțiune*. Am lăsat cartea deoparte câteva minute, întoarsă cu copertele-n sus lângă mine, gândindu-mă că nu voi mai citi din ea. *Când am crescut, scria fiica, am devenit cealaltă parte a zidului pentru ea.*

Mă gândeam la Leah cea de paisprezece ani, de cincisprezece ani, anii cei mai primejdioși. Mă uitasem la ea de sute de ori, poate de mii de ori, și mă gândisem cum îmi taie răsuflarea. Uneori îi spuneam:

— Ești atât de frumoasă, încât cineva ar putea înnebuni privindu-te.

Dar Leah își dădea ochii peste cap și își înăsprea chipul. Știam că iubirea mea, oarbă la defectele ei, o dezamăgea, și totuși am continuat, nu m-am oprit. Nu voiam să existe un zid între noi.

Aș vrea să scriu totul despre Leah, totul deodată. Dar cuvintele sunt un mare neajuns.

Aș vrea să scriu despre Leah fără cuvinte, dar asta nu se poate.

In filme vedem asta de multe ori — o familie într-o mașină, un tată care conduce, o femeie frumoasă, încântătoare fără să facă vreun efort, doi copii agitați pe bancheta din spate, pălăvrăgind cu toții. Viața e în fața lor și ceva rău stă să se întâmple. Un hoț la drumul mare — un secret întunecat din trecut, gura adâncită a fiicei tale.

Am văzut odată un film scandinav — o tragedie a subtilităților. L-am văzut de trei ori fiindcă a fost important pentru mine să înțeleg totul. Familia își petrece vacanța într-o stațiune de schi — tatăl, mama, fiul și fiica. Toți patru erau frumoși, dar nu foarte frumoși, ci de o frumusețe acceptabilă, și era clar că viața lor nu e cu totul lipsită de griji. Unul dintre lucrurile care i s-au întâmplat acestei familii, evenimentul care le-a cutremurat viața și care a dus la o încrângătură de fisuri și frânturi, a fost o avalanșă care a durat doar câteva secunde. Familia se afla în restaurantul de pe versantul muntelui, când a izbucnit o avalanșă care s-a oprit la o distanță oarecare de ei. După ce inițial săriseră cu toții de pe scaune pentru a-și găsi o ascunzătoare, s-au așezat din nou la masă și au continuat să mănânce. Dar lovitura a fost fatală. Ceva era deja frânt, căci în clipa în care s-a pornit avalanșa, tatăl s-a ridicat repede de pe scaun, încercând să scape, în timp ce mama a sărit imediat să-și apere copiii, să îi țină și să îi acopere. Din acea clipă, în care a știut că soțul urma să se salveze abandonându-i, tânăra femeie nu a mai reușit să își revină. Din acel moment al

filmului și până la final, cu moderație scandinavă, abisul acelei clipe frânte a continuat să se adâncească.

Din când în când, voiam să văd filme despre o viață care se deformează aproape de la sine, și nu despre viața care se întâmplă cu surle și trâmbițe. Aș fi vrut să aud despre viața calmă a familiei noastre, a lui Meir, a lui Leah și a mea, despre acele greșeli atât de ușor de făcut și pe care totuși nimeni nu le iartă, acele accidente firești, rătăcirii ale dorinței.

In primul an din viața lui Leah, mama mea venea des să ne viziteze, niciodată cu mâinile goale, ci întotdeauna cu cutii de mâncare pe care o pregătea pentru noi sau cu cadouri pentru Leah, cumpărate la prețuri exorbitante (nu arunca niciodată etichetele). Se așeza pe canapea, cu Leah pe genunchi, și o gâdila sau o legăna sau îi acoperea ochii cu palmele. Când terminau cu joaca, o hrănea; îi băga o linguriță de mâncare în gură și imediat îi ștergea bărbia, și apoi din nou, linguriță, șters și de la capăt. Așteptam momentul în care mama mea nu va mai putea, iar inima aproape îi va sări din piept. Cine îi putea rezista lui Leah? Te topea.

Mama m-a ajutat cu toate lucrurile legate de copil, și la fel a făcut și Meir. În fiecare dimineață o pregătea pe Leah pentru a ieși din casă și, uneori, o ducea la bonă, iar la prânz o luam eu de acolo. Până se întorcea de la universitate, stăteam acasă împreună, doar noi două sau, câteodată, cu mama mea. Când se întorcea Meir acasă, o lua pe sus și o acoperea de îmbrățișări, de strigăte de bucurie, întrebări, sărutări și iar sărutări, sărind în sus și-n jos, iar Leah cea sărutată râdea încontinuu. Dar imediat ce sosea, într-un minut, două, mama pleca, închidea ușa în urma ei și rămâneam doar eu să-i privesc — tatăl și fiica lui fericită pe canapea. Mama mea nu voia să vadă așa ceva, nu știa cum să se entuziasmeze de un asemenea lucru, iar eu nu știam cum să mă bucur așa cu Leah, ropotind și vâjâind, să scot

astfel de sunete, dar eram fascinată. Uneori se întâmpla ca Meir să întrecă măsura, iar Leah râdea până când țipetele ei de bucurie începeau să se audă ca și cum ar fi stat să plângă.

Am fotografiat-o pe Leah la nesfârșit. Descoperirea Americii, aterizarea pe Lună, primii noștri copii. Bineînțeles că lumea își ținea respirația. Dar e nevoie de câțiva ani până când să reușim să ne uităm la albumele copilăriei și să identificăm felurile în care dragostea pentru copiii noștri ascunde realitatea și o corectează în ochii noștri. Îmi primele zile ale vieții, Leah era atât de palidă, aproape albă, ca laptele. Era diferită. În continuare îmi sare inima în fața intensității expresiei pe care o avea în acele fotografii, parcă înțelegându-și măsura sinelui chiar de la bun început. Oricum, mi-am dat seama mult mai târziu că am învățat să-i iubesc pe copiii celorlalți și că dragostea mea pentru Leah era inversul acelei învățări, era o uitare a tot ce știusem.

Înainte de fotografie, storsesem deja sucul de portocale pentru Leah, iar în imagine e surprinsă bându-l cu înghițituri mici din paharul ei roz, din plastic. Simțise acreala și chipul ei era puțin schimonosit. Toate vitaminele curgeau prin ea, erau absorbite și acționau, iar în ochii mei ea era perfect sănătoasă, fără cusur. Chiar și noaptea, când dormea, îi simțeam mărimea, căldura și rotunjimea (când stătea întinsă pe pat, părea absurd de lungă). Destul de rar, când era bolnavă — fie o răceală, fie un virus, fie o infecție — se aprindea un temperament diferit în ea. Nu era niciodată slăbită sau obosită. Din contră, febra o făcea și mai neliniștită, și mai vorbăreață, chiar fără să știe. Era ca o manie. Îi străluceau ochii, i se îmbujora fața, iar vocea i se adâncea, răgușită. Aproape că mă speria. În astfel de clipe, înțelegeam că nu pot face nimic pentru ea, că s-a întins spre brațele destinului ei. Dar întotdeauna, într-o zi, două cel mult, se liniștea. Mama suna din nou să mă întrebe cum se simte. Era foarte îngrijorată. Cei patruzeci de ani ca asistentă în spital o învățaseră multe despre capriciile destinului. O îngrozeau febra mare la copii și orice fel de exagerare. O asiguram că Leah se simte foarte bine, că i-a scăzut febra și că doarme.

A doua zi dimineață, Leah stătea din nou în scaunul ei de copil.

Cumpărasem prima cameră digitală și acum puteam să o fotografiez cât voiam, din nou și din nou, la nesfârșit.

Într-o anumită lumină, ochii fiicei mele erau albaștri. Eu am ochii căprui, și la fel și tatăl ei. Albastrul ochilor fiicei noastre era un pasager ascuns din trupul nostru, o întâlnire ereditară a două generații dinaintea noastră. Bunica mea maternă avea ochii albaștri, și la fel și bunicul lui Meir, de pe partea tatălui său. Într-o astfel de lumină, părul lui Leah era luminos, aproape blond. Ștergeam aceste poze imediat și dintre cele rămase o alegeam pe cea mai frumoasă pentru a i-o arăta mai târziu mamei mele. Timp de o oră, pe drumul nostru spre grădiniță, Leah cea sănătoasă voia să pună mâna pe toate lucrurile — întrerupătorul din casa scării, butonul de la lift, telecomanda mașinii. Iar după-amiaza, la întoarcere, voia să apese tastele de la bancomat, să atingă facturile, să pună moneda ca să descuie căruțul de cumpărături, să semneze pe bon. La vârsta de trei ani și jumătate, știa să-și scrie numele și avea o semnătură sinuoasă, ca o fundă pentru cadouri. Acasă, scria pe toate hârtiile, din nou și din nou, Leah, Leah, Leah, Leah. Nu voia să știe să scrie mai multe cuvinte.

S pun că problema iubirii nu a mai apărut. În toate lunile de sarcină, am fost chinuită de misterul iubirii, dar din momentul în care s-a născut fiica mea, am rezolvat totul. În după-amiezile noastre, când stăteam doar noi două acasă, o sunam pe mama și îi povesteam despre cât de minunată e Leah. Mă încăpățânam să-i povestesc, nu o lăsam să schimbe subiectul, nu eram dispusă să-i ascult poveștile înainte ca ea să le audă pe ale mele și am găsit căi prin care să fac asta fără ca ea să înțeleagă cu totul. I-am spus vândătoarei de la băcănia din capătul străzii (cu voce tare; vocea mea nu era întotdeauna la intensitatea pe care mi-o doream):

— Oare ce făceam cu viața mea înainte să mi se nască fiica?

Aș fi vrut să-i spun că nu îmi amintesc nimic, că totul era șters, că renăscusem odată cu fiica mea. Nu aș fi putut să-i spun astfel de lucruri mamei. Aș fi intrat în pământ de rușine, iar ea ar fi auzit în cuvintele mele tot ce nu voia să audă. Dar mă îndrăgosteam. Eram îndrăgostită și aș fi vrut să-mi urlu dragostea pentru Leah în urechile tuturor și, în același timp, nu-mi păsa de nimeni. Eram fericită și mă desfătam în invenția maternității mele. Îmbrățișări nesfârșite, sărutări delicate, murmure și gânguriri duioase. O alăptam oricând voia, zi și noapte. Adormeam și mă trezeam după cum avea nevoie. Nu am vrut nicio carte de instrucțiuni. Îi miroseam șosetele și pantalonii înainte să